Aktuellt

INFORMATION FRÅN RÄDDNINGSVERKET NR 4 MARS 2001

Statsbidrag för förebyggande åtgärder mot naturolyckor i bebyggda områden

Detta Aktuellt ersätter Aktuellt nr 5, mars 1998 "Statsbidrag till förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor".

För bebyggda områden där risken för naturolyckor är särskilt stor har staten hittills anvisat 25 miljoner kr per år för förebyggande åtgärder. Kommuner som utfört eller avser utföra förebyggande åtgärder kan söka bidrag från detta anslag. Medlen förvaltas av Räddningsverket. Nedan beskrivs hur ansökningsförfarandet går till.

Allmänt

Med naturolycka avses i detta sammanhang skred, ras eller översvämning.

I Sverige finns områden som på grund av läge, topografi och markens beskaffenhet utgör riskområden för jordskred, ras och översvämning. Sådana naturolyckor i bebyggda områden medför stora kostnader för samhället.

En stor del av bebyggelsen har tillkommit innan noggranna överväganden om riskerna för skred och översvämning blev vanliga i kommunernas fysiska planering. Till stöd för den kommunala riskhanteringen låter Räddningsverket utföra översiktliga karteringar av markens stabilitet i bebyggda områden samt översvämningshotade områden. Årligen karteras, i prioritetsordning, ett antal kommuner översiktligt med avseende på stabilitet och ett antal älvsträckor med avseende på översvämningsrisker.

När det gäller detaljerade utredningar har regeringen i propositionen (1985/86:150) "Förebyggande åtgärder mm mot jordskred och andra naturolyckor" ansett att kommunen bör svara för att åtgärderna kommer till stånd inom områden med befintlig bebyggelse. De detaljerade utredningar som ligger till grund för projektering av åtgärderna och för bidragsansökan bekostas av kommun eller fastighetsägare.

Ansökan om statsbidrag för förebyggande åtgärder

Kommuner kan ansöka om statsbidrag för förebyggande åtgärder mot naturolyckor som har utförts eller som kommunen har för avsikt att utföra. Ansökan ska ställas till Räddningsverket och vara inlämnad senast **1 augusti i två exemplar**.

Ansökan ska göras på speciell blankett, som kan erhållas från Räddningsverket, Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) eller hämtas på http://naturolyckor.srv.se

För ansökan gäller:

- Ansökan ska i sin helhet inlämnas i två exemplar, senast 1 augusti.
- Bidraget är begränsat till max 80 procent av det hotade objektets värde.
- Bidrag **kan** beviljas med upp till 80 procent av de bidragsberättigade kostnaderna.
- Om kommunen bedömer att åtgärden ska prövas i miljödomstol kommer ansökan att bli vilande till dess att miljödom meddelats.
- Kommunen ska utifrån risksynpunkt prioritera de i ansökan ingående objekten.
- Statsbidrag utgår inte för förstärkningsåtgärder för nyexploatering.

Till ansökan ska bifogas:

- Beskrivning och värdering av risken (risk för att liv, egendom eller miljö äventyras) och om det rör sig om flera objekt, en prioritering av dessa där objektet med störst risk får nummer 1.
- Redovisning av det hotade objektets värde.
- Beskrivning av åtgärderna inklusive beräkningar, kartor och ritningar (arbetshandlingar). Olika krav ställs på materialet beroende på om kommunen söker för åtgärder mot skred och ras eller åtgärder mot översvämning, se nedan.
- Kommunens ställningstagande till om åtgärden ska prövas i miljödomstol.
- Tidplan för åtgärdernas genomförande och om åtgärderna kan delas upp på flera budgetår.
- Beräkning av kostnaderna för åtgärderna (eventuella inkomna anbud bifogas) alternativt om åtgärderna är utförda, styrkt slutkostnad. Om moms ingår i kostnaderna ska den särredovisas.
- Konsekvensbeskrivning. Ger åtgärden upphov till några andra konsekvenser som kan ha negativ påverkan på omgivningen?

Om ansökan avser åtgärder mot skred och ras ska dessutom ingå:

- Redovisning av utförda undersökningar, erhållna hållfasthetsvärden, beräkningsförutsättningar och använda beräkningsmetoder.
- Redovisning av beräknad säkerhet i beräkningssektioner före och efter förstärkning.
- Redovisning av erforderliga kontroller eller mätningar före, under eller efter förstärkning. Förebyggande åtgärder som kräver särskild kontroll för verifiering av att åtgärderna har avsedd effekt, t ex dräneringssystem för sänkning av portryck, ska åtföljas av program för övervakning och kontroll. Ansvar för programmets genomförande ska redovisas.

Den geotekniska utredningen ska omfatta minst nivån detaljerad utredning. *För mer omfattande åtgärder eller vid komplicerade förhållanden krävs normalt* fördjupad *och* kompletterande utredning, *allt enligt Skredkommissionens rapport 3:95 "Anvisningar för släntstabilitetsutredningar".*

För bergbranter krävs en bergteknisk utredning och analys av förutsättningar för ras och vilka åtgärder som krävs för att säkerheten ska bli tillfredsställande.

Om ansökan avser åtgärder mot översvämning ska dessutom följande ingå:

- Beräkningar som visar vilken statistisk återkomsttid det flöde har, mot vilket skador ska förebyggas, ex 100-års flöde.
- Redovisning av tidigare kända översvämningar och skadorna av dessa i det aktuella området.

I vattendrags närområde kan stabilitetsproblem finnas. Även om åtgärden primärt avser att förebygga översvämning kan det vara nödvändigt att klarlägga markens stabilitet genom geotekniska undersökningar.

Samma krav på handlingar, beräkningar och redovisning gäller som ovan "Om ansökan avser åtgärder mot skred .....".

Handläggning av ansökan

När ansökningarna inkommit till Räddningsverket görs en genomgång av samtliga ansökningar varefter tekniska värderingar över objekten inhämtas från SGI och SMHI i ett samrådsförfarande.

Under handläggningstiden sker normalt ett besök i kommunen för besiktning och genomgång av objekten. Då kan också behovet av kompletterande utredningar och alternativa förslag diskuteras så att de förebyggande åtgärderna blir optimalt utformade.

Räddningsverket får regleringsbrevet i december och får då veta hur stort anslaget är. Räddningsverket gör därefter en bedömning av ansökningarna varefter beslut lämnas till sökande kommun i början av följande kalenderår.

I det fall åtgärderna ännu inte är utförda lämnar Räddningsverket ett preliminärt beslut. I samband med det preliminära beslutet begär Räddningsverket in ett kommunfullmäktigebeslut som visar att kommunen kommer att genomföra åtgärden enligt det preliminära beslutet. Detta innebär att kommunen ansvarar för att resterande medel, utöver bidraget, tillskjuts för genomförandet. Då kommunfullmäktiges beslut inkommit till Räddningsverket fattas slutligt beslut.

Utbetalning av statsbidrag

Grundprincipen är att utbetalning sker när åtgärderna är genomförda och slutbesiktade. För att stimulera kommuner att utföra förebyggande åtgärder betalas 50 procent av bidraget ut för planerade åtgärder efter det att slutligt beslut har fattats av Räddningsverket. Resterande medel utbetalas när åtgärderna har utförts, och redovisats till Räddningsverket. Detta ska ha skett senast tre år efter beslut. Om åtgärderna avses pågå under flera år ska kommunen årligen redovisa det ekonomiska läget.

Slutredovisning och uppföljning av åtgärderna

När åtgärderna har utförts, ska relationsritningar visande utförda arbeten, slutbesiktningsprotokoll samt sammanställning över styrkta kostnader för åtgärderna insändas till Räddningsverket.

Om de genomförda åtgärderna på något sätt avviker från det som angivits i ansökningshandlingarna ska kommunen sända in en beskrivning av de alternativa åtgärderna samt eventuella erforderliga beräkningar som verifierar att åtgärderna inte innebär någon försämrad säkerhet. Till Räddningsverket bifogas även resultat från genomförda mätningar och kontroller som bekräftar effekten av de genomförda åtgärderna samt program för framtida mätningar och kontroller. Detta gäller särskilt när de förebyggande åtgärderna avser dräneringsanordningar för sänkning av portryck.

Räddningsverkets kontaktpersoner

Räddningstjänstavdelningen,
Enheten för olycksförebyggande verksamhet.
Barbro Näslund-Landenmark, telefon 054-13 50 50
(översvämningar)
barbro.naslund-landenmark@kd.srv.se

Susanne Edsgård, telefon 054-13 53 62
(ras och skred)
susanne.edsgard@kd.srv.se

Litteratur

Proposition (1985/86:150) "Förebyggande åtgärder m m mot jordskred och andra naturolyckor".

Webbplatsen:
http://naturolyckor.srv.se

Svenska Kommunförbundet, april 1998, Minirapport, "RISK FÖR SKRED?" Om kommunens beredskap, roller och ansvar".

Skredkommissionen, rapport 3:94, "Ansvars- och ersättningsfrågor vid ras och skred".

Skredkommissionen, rapport 2:95 "Naturvärden och miljökonsekvenser i samband med stabilitetsarbeten".

Skredkommissionen, rapport 3:95 — 5:95, "Anvisningar för släntstabilitetsutredningar".

Skredkommissionen, rapport 1:96, "Förstärkningsåtgärder i silt- och lerslänter. Beskrivning av förekommande metoder och praktiskt genomförande".

Skredkommissionen, rapport 2:96, "Förstärkningsåtgärder i silt och lerslänter. Rekommendationer för dimensionering och projektering".

Räddningsverket, 1996, R53-151/96 "Lönar det sig att förebygga skred?".

SMHI, 1993, ISBN 91 87996 05 7, "Sveriges Hydrologi – grundläggande hydrologiska förhållanden", Sten Bergström.

Räddningsverket, 2000, 00-222/00 "Översvämning".

Tidigare nummer av Aktuellt från Räddningsverket under 2001

Nr 1 Skogsbrandbevakning med flyg
Räddningsverkets inriktning

Nr 2 Räddningsfrånkoppling
elsäkerhet på och i omedelbar närhet av Banverkets el/spåranläggning

Nr 3 Mötesfri motortrafikled och landsväg
med hänsyn till utryckningsfordon